

УДК 328.185

DOI 10.32755/sjlaw.2020.03.060

Шамрук Н. Б.,

кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри адміністративного, цивільного та господарського права і процесу, Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0001-9308-3754;

Макієнко А. А.,

слухач магістратури, Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0002-2418-9536

ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У статті елементи адміністративно-правового статусу ДВС України розглянуто через призму складових, зокрема: мети, завдання, функції, компетенції та повноважень, принципів ДВС України. Адже високоякісне виконання судових рішень і рішень інших органів – один з основних пріоритетів Міністерства юстиції України, оскільки держава має забезпечувати не тільки справедливий розгляд справ у судах та інших органах, але і гарантувати справедливе, якісне та швидке виконання (реалізацію) таких рішень. Це завдання покладено на органи державної виконавчої служби та приватних виконавців.

Ключові слова: мета, завдання, функції, компетенція, повноваження, взаємодія ДВС України.

Постановка проблеми. Дослідження адміністративно-правового статусу Державної виконавчої служби України є необхідним у сучасних умовах, адже прагнення України стати повноправним членом у Європейському Союзі обумовило необхідність комплексного реформування стандартів здійснення правосуддя, в тому числі в частині підвищення ефективності виконавчого провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання примусового виконання рішень та адміністративно-правового статусу ДВС України на різних історичних етапах привертати увагу представників різних галузей правової науки. Безпосередньо елементи адміністративно-правового статусу ДВС України досліджувалися такими науковцями: К. В. Бернатович, С. К. Гречанюк, О. В. Задорожня, Р. С. Калінін, Г. В. Коваль, М. Л. Лук'янова, П. В. Макушев, Н. А. Сергієні, Д. В. Сіверін, Д. П. Фіолев-

ський. Проте незважаючи на розмаїття наукових праць, не применшуючи здобутки їх авторів, варто зазначити, що комплексних наукових досліджень діяльності ДВС України в умовах становлення змішаної системи виконання рішень немає.

Метою статті є висвітлення елементів адміністративно-правового статусу Державної виконавчої служби України, зокрема: мети, завдання, функцій, компетенції, повноважень ДВС України з метою вдосконалення та подальшого розвитку національного законодавства у сфері виконання судових рішень та рішень інших державних органів.

Виклад основного матеріалу. Міністерство юстиції України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мін'юст є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної правової політики, політики з питань банкрутства, у сфері нотаріату, організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) (далі – виконання рішень), державної реєстрації актів цивільного стану, речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, обтяжень рухомого майна, реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, реєстрації статутів Національної академії наук та національних галузевих академій наук, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, у сфері виконання кримінальних покарань та пробачії, у сфері правової освіти населення; забезпечує формування державної політики у сфері архівної справи і діловодства та створення та функціонування державної системи страхового фонду документації [1].

Серед тридцяти трьох департаментів, служб, інспекцій та управлінь Міністерства юстиції України Департамент державної виконавчої служби посідає важливе місце, адже основними завданнями Департаменту державної виконавчої служби є:

– забезпечення формування і реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб);

– забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством.

Департамент відповідно до покладених на нього завдань:

– організовує, забезпечує та контролює примусове виконання рішень у випадках, передбачених законом;

– організовує інформаційне забезпечення виконавчого провадження, зокрема електронного документообігу, забезпечує ведення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень та здійснює контроль за внесенням державними виконавцями відомостей про вчинені виконавчі дії;

– здійснює державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про виконавче провадження, правильністю, своєчасністю та повнотою вчинення виконавчих дій державними виконавцями;

– надає державним виконавцям роз'яснення та рекомендації з питань примусового виконання рішень;

– забезпечує контроль за роботою структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері примусового виконання рішень;

– бере участь у міжнародному співробітництві у сфері примусового виконання рішень, налагоджує і підтримує зв'язки з міжнародними організаціями;

– організовує та контролює роботу державних виконавців, вживає заходів щодо її поліпшення, здійснює керівництво та проводить перевірку діяльності структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері організації примусового виконання рішень;

– здійснює інші функції в межах повноважень Департаменту [2].

У статті 1 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 № 1403-VIII, встановлено, що примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення) покладається на органи державної виконавчої служби та у визначених Законом України «Про виконавче провадження» випадках – на приватних виконавців [3].

Крім того, стаття 5 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII встановлює, що «примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та в передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [4].

Отже, аналіз вищезазначених нормативно-правових актів дає нам можливість стверджувати, що в цих нормативно-правових актах немає чітко визначеної мети діяльності ДВС України. А тому варто було б доповнити частину першу ст. 3 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» пунктом, де вказати – метою діяльності державної виконавчої служби є забезпечення законних прав та інтересів учасників виконавчого провадження та забезпечення пріоритетних державних завдань.

ДВС України здійснює виконання рішень відповідно до законів України, а це означає, що процедура і принципи виконання рішень мають бути визначені винятково на законодавчому рівні. Це положення також підкріплюється вимогою частини 2 ст. 19 Конституції України, де зазначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [5].

Міністерство юстиції України через Департамент державної виконавчої служби здійснює керівництво та контроль за діяльністю органами державної виконавчої служби, добір кадрів, методичне керівництво діяльністю державних виконавців, підвищення їх професійного рівня, фінансове і матеріально-технічне забезпечення, розглядає скарги на дії державних виконавців, організовує виконання рішень відповідно до законодавства, надає роз'яснення та рекомендації щодо виконання державними виконавцями рішень у порядку, встановленому законом.

На Державну виконавчу службу України покладено головну функцію – реалізації державної політики у сфері організації виконання рішень судів та інших органів відповідно до законів.

Шелевер Н. В. зазначає, що у зв'язку із обранням Україною курсу на євроінтеграцію, одним із першочергових завдань для нашої держави є підвищення якості виконання судових рішень, для чого і необхідний належний контроль з боку судової гілки влади. Разом з тим автор зазначає, що «судовий контроль має полягати не лише в можливості оскарження рішень, дій та бездіяльності посадових осіб ДВС в апеляційному та касаційному оскарженні, але і в нагляді суду за належним виконанням своїх рішень. А тому забезпечення ефективного судового контролю є важливим завданням для нашої держави [6, с. 97].

У статті 3 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 № 1403-VIII, зазначено, що завданням органів державної виконавчої служби та приватних виконавців є своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання яких передбачено законом [3]. Проте в законодавстві не визначено й функції ДВС України, лише аналіз відповідних положень дозволяє нам їх виділити, зокрема, на наш погляд, відповідно до покладених на ДВС України завдань виконує такі основні функції:

- формування та реалізація державної політики у сфері організації примусового виконання рішень;
- забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством;
- забезпечення розроблення проєктів законів та інших нормативно-правових актів, пропозицій щодо вдосконалення законодавства та подання їх в установленому порядку на розгляд;
- узагальнення практики застосування законодавства та надання методичних рекомендацій з питань, що належать до компетенції;
- надання роз'яснень з питань, пов'язаних з діяльністю територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління;
- аналізує результати діяльності та вживає заходи щодо підвищення ефективності функціонування територіальних органів;
- здійснення контролю за організацією діяльності установ.

На нашу думку, також важливими елементами адміністративно-правового статуту є компетенції та повноваження ДВС Ук-

раїни. Компетенція – це сукупність повноважень, прав та обов'язків державного органу, установи або посадової особи, які вони зобов'язані використовувати для виконання своїх функціональних завдань. Компетенцію державного органу чи посадової особи становлять їхні повноваження, визначені законом [7].

Дослідження приписів законів щодо діяльності ДВС України показує, що відповідно до покладених на ДВС України завдань до повноважень слід віднести:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів;

- забезпечує доступ державних та приватних виконавців до баз даних і реєстрів, зокрема електронних, що містять інформацію про боржників, їх майно та кошти;

- забезпечує функціонування автоматизованої системи виконавчого провадження;

- здійснює контроль за діяльністю державних виконавців;

- здійснює відповідно до закону державне регулювання діяльності приватного виконавця;

- організовує ведення обліково-статистичної звітності органами державної виконавчої служби;

- надає державним та приватним виконавцям роз'яснення та рекомендації з питань примусового виконання рішень;

- забезпечує контроль за роботою структурних підрозділів територіальних органів Міністерства, що забезпечують здійснення повноважень у сфері примусового виконання рішень;

- здійснює міжнародне співробітництво у сфері примусового виконання рішень, налагоджує і підтримує зв'язки з міжнародними організаціями;

- виконує аналітичні, інформаційні, методичні, організаційні та інші види робіт, пов'язані із забезпеченням реалізації арештованого майна;

- затверджує зразки та описи печаток органів державної виконавчої служби, приватного виконавця;

- інформує громадськість про свою діяльність та про стан реалізації державної політики у визначених сферах діяльності;

- здійснює інші повноваження, визначені законами.

Отже, бачимо, що законодавство доволі чітко визначає повноваження ДВС України, натомість усі ці повноваження мають здійснюватися на основі встановлених принципів. Принципи діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців встановлені у ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», яка передбачає, що діяльність органів державної виконавчої служби та приватних виконавців здійснюється з дотриманням принципів: верховенства права, законності, незалежності, справедливості, неупередженості та об'єктивності, обов'язковості виконання рішень, диспозитивності, гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами, розумності строків виконавчого провадження, співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями. Вказані принципи мають бути вектором функціонування ДВС України.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, варто підсумувати, що елементами адміністративно-правового статусу державної виконавчої служби України є: адміністративна правосуб'єктність: права, обов'язки, заборони і відповідальність за їх порушення, а також гарантії. Усі ці елементи можна визначити, дослідивши мету, завдання, функції ДВС України, компетенції та повноваження ДВС України.

ДВС України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, ухваленими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. А завданням ДВС України є своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання яких передбачено законом.

Встановлено, що в законодавстві не визначено функції ДВС України. Аналіз відповідних положень дозволив їх виділити, зокрема, на наш погляд, відповідно до покладених на ДВС України завдань виконує такі функції: формування та реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень, забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень, аналізує результати діяльності та

вживає заходи щодо підвищення ефективності функціонування територіальних органів, здійснення контролю за організацією діяльності установ. Слід доповнити ч. 1 ст. 3 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» пунктом, де зазначити, що метою діяльності державної виконавчої служби є забезпечення законних прав та інтересів учасників виконавчого провадження та забезпечення пріоритетних державних завдань.

Список використаних джерел

1. Положення про Міністерство юстиції України: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 228. Дата оновлення: 12.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.08.2020).

2. Департамент державної виконавчої служби. URL: <https://minjust.gov.ua/m/departament-derjavnoi-vikonavchoi-slujbi> (дата звернення: 18.08.2020).

3. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19> (дата звернення: 18.08.2020).

4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Дата оновлення: 01.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 18.08.2020).

5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/96> (дата звернення: 18.08.2020).

6. Шелевер Н. В. Особливості судового контролю за виконанням рішень судів. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 26. С. 93–98.

7. Постанова Верховного Суду (Колегії суддів Касаційного адміністративного суду) від 05 липня 2019 р., судова справа №802/833/17-а. URL: https://protocol.ua/ru/vs_kas_spir_shchodo/ (дата звернення: 18.08.2020).

Shamruk N., Makienko A.

ELEMENTS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE STATE EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

High-quality execution of court decisions and decisions of other bodies is one of the main priorities of the Ministry of Justice of Ukraine, as the state must not only ensure fair consideration of cases in courts and other bodies, but also guarantee fair, high-quality and fast execution of such decisions. This task is assigned to the bodies of the State Executive Service and private bailiffs.

Reform of execution of court decisions in general and the bodies of the State Executive Service in particular is key one both for Ukraine and the Ministry of Justice of Ukraine. The steps already taken in the area of judicial reform and are being implemented today are yielding positive results, but the reform should be continued. In future, it is necessary to ensure the protection of society by ensuring obligatory enforcement of court decisions by modernizing the service of state bailiffs and protecting private bailiffs for the execution of court decisions.

Any state body must have a clear legal status in order to function effectively. The current legal status of the State Executive Service of Ukraine is determined by the Constitution of Ukraine, Laws of Ukraine "On Enforcement Proceedings" dated 02.06.2016 № 1404-VIII, "On bodies and persons carrying out enforcement decisions and decisions of other bodies" dated 02.06.2016 № 1403-VIII and other laws, as well as international treaties of Ukraine, the consent to the binding nature of which was given by the Verkhovna Rada of Ukraine and regulations adopted for their implementation.

In this article, the elements of the administrative and legal status of the State Executive Service of Ukraine are considered through the prism of the components, in particular: goals, objectives, functions, competence and powers, principles of the State Executive Service of Ukraine.

Key words: *purpose, tasks, functions, competence, powers, interaction of the State Executive Service of Ukraine.*

References

1. Ukraine (2014), *Regulations on the Ministry of Justice of Ukraine*: Resolution of the Cabinet of Ministers, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text> (accessed: 18 August 2020).
2. Department of State Executive Service. URL: <https://minjust.gov.ua/m/departament-derjavnoi-vikonavchoi-slujbi> (accessed: August 18, 2020).
3. On bodies and persons carrying out enforcement decisions and decisions of other bodies: Law of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19> (accessed: August 18, 2020).
4. On Enforcement Proceedings: Law of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (accessed: August 18, 2020).
5. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/96> (accessed: August 18, 2020).
6. Shelever, N. (2016), "Features of judicial control over the execution of court decisions", *Journal of Eastern European Law*, No. 26, pp. 93–98.
7. Decision of the Supreme Court (Board of Judges of the Administrative Court of Cassation) dated July 05, 2019, case № 802/833/17-a, available at: https://protocol.ua/ru/vs_kas_spir_shchodo/ (accessed: August 18, 2020).